

Kouluhyvinvoinnin rakentuminen peruskoulussa

Minna Haring, lehtori, Joensuun normaalikoulu

Tukoke-symposium 30.-31.3.2009 Joensuu

Suomalaislapset ja nuoret ovat osoittaneet osaamisensa luonnontieteissä, lukemisessa ja matematiikassa menestymällä jo useana vuonna peräkkäin kansainvälisissä koulutusvertailuissa (PISA 2000, 2003 ja 2006). Opettajakuntamme on korkeasti koulutettua, koulutusta arvostetaan ja olemme pärjänneet huippuosaamisellamme kiristyvässä maailmataloudessa. Vaikka suomalaislapset pärjäävät koulusaavutusvertailuissa hyvin, ovat monet WHO:n ja Unescon kansainväliset vertailevat tutkimukset todenneet lasten koulussa viihtymisen heikoksi. Jokelan ja Kauhajoen traagiset tapahtumat puhuvat omaa kieltään. Suomessa onkin 2000-luvulla herätty pohtimaan lasten terveystottumusten ja kouluviihtyvyyden lisäksi laajemmin lasten hyvinvointia koulussa (ks. esim. Savolainen 2001; Konu 2002; Lappalainen & al. 2008; Rimpelä & muut 2008; Sulander & Romppanen 2007).

Myös valtiolta on perustanut erilaisia työryhmiä pohtimaan ratkaisumalleja kouluhyvinvoinnin parantamiseen. Tärkeäksi on nähty varhainen puuttuminen ongelmien ilmetessä, koulukiusaamisen vähentäminen, koulupudokkuuden ehkäisy, oppilashuollon kehittäminen ja oppilaiden osallisuuden lisääminen. Näihin painopistealueisiin keskittynyt Opetusministeriön alainen vuonna 2006 perustettu kouluhyvinvoinnin kehittämisen toimenpideohjelma on tuottanut konkreettisia ratkaisumalleja koulun arkeen esimerkiksi KiVa koulu-ohjelman ja LuKiMat-ympäristön muodossa. (http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/Kouluhyvinvoinnin_kehittaminen/) Jokaisella suomalaisella koululla on myös mahdollisuus kartoittaa koulun hyvinvointiprofiili Opetushallituksen ja Tampereen yliopiston ylläpitämän sivuston avulla (<http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/>).

Kouluun kohdistuvien hankkeiden lisäksi tarvitaan kokonaisvaltaista tutkimukseen perustuvaa näkemystä hyvinvointia tuottavista ja sitä estävistä tekijöistä. Joensuun yliopiston Pedagogisen hyvinvoinnin tutkimusryhmässä pyritään hahmottamaan niitä tekijöitä, jotka kasvatuksen ja opetuksen kentällä niin yksilö-, yhteisö- kuin järjestelmätasolla ovat hyvinvointia edistäviä tai sitä estäviä tekijöitä (Meriläinen et al. 2008). Hyvinvointia tuottaviksi tekijöiksi nousevat ainakin myönteinen sosiaalinen vuorovaikutus, jossa yksilön tunne osallisuudestaan yhteisöön vahvistuu, tavoitteiden toteuttamista tukeva toimintaympäristö ja –kulttuuri sekä onnistuneet tukitoimet. Tavoitteiden, odotusten ja toteuttamisen mahdollisuuksien välinen tasapaino on oleellista pedagogisen hyvinvoinnin toteutumiselle. (Kuittinen et al.2008)

Vaikka hyvinvointitekijöille koulussa on löydettävissä yhteisiä piirteitä, luo jokainen toimintaympäristö oman kulttuurinsa, joka edesauttaa tai huonossa tapauksessa estää hyvinvointia. Joensuun normaalikoulussa on vuodesta 2004 kerätty kouluhyvinvointiaineistoa yläkoululaisilta ja vuodesta 2006 myös 3.-6. luokkalaisilta ja lukiolaisista (n=1833). Kysely pohjautuu WHO:n ja Stakesin kouluterveyskyselyihin ja tulosten tarkastelun teoreettisena viitekehyksenä on Allardtin (1976) hyvinvointikäsitteen jäsenyykseen perustuva Konun (2002) malli hyvinvoinnista koulussa. Kyselyn tavoitteena on kartoittaa oppilaiden kokemuksia koulusta ja pitkittäisseurannan avulla hahmottaa oppilaiden kouluhyvinvoinnin kokemusten muuttumista ja kouluhyvinvoinnin rakentumista eri ikäkausina. Tavoitteena on myös löytää niitä tekijöitä oppilaiden hyvinvoinnissa, joihin opettajilla ja koululla on mahdollisuus vaikuttaa sekä hahmottaa mahdollisia muutostarpeita niin opettajien toiminnan kuin myös kouluorganisaation tasolla.

Lähteet

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Acta Universitatis Tamperensis 887. Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes Print.

Kuittinen, M., Lappalainen, K. & Meriläinen, M. 2008. Suuntaviivoja pedagogisen hyvinvoinnin tutkimukseen. Teoksessa Lappalainen, K., Kuittinen, M. & Meriläinen, M. (toim.) 2008. Pedagoginen hyvinvointi. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Meriläinen, M., Lappalainen, K. & Kuittinen, M. 2008. Pedagogiikan ja hyvinvoinnin suhde. Teoksessa Lappalainen, K.; Kuittinen, M. & Meriläinen, M. (toim.) 2008. Pedagoginen hyvinvointi. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Rimpelä, M., Kuusela, J., Rigoff, A-M., Saaristo, V. & Wiss, K. 2008. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa 2. – peruseräraportti kyselystä 1.-6. vuosiluokkien kouluille. Vammala: Opetushallitus, Stakes ja tekijät

Savolainen, A. 2001. Koulu työpaikkana. Työolojen itsearviointi ja kehittämistarpeet oppilaiden ja henkilöstön näkökulmista. Acta Universitatis Tamperensis 830. Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes Print.

Sulander, J. & Romppanen, V. 2007. Hyvinvointi koulutyössä ja opiskelussa. Opiskelijoiden hyvinvointia kartoittavan työkalun kehittäminen. Työympäristötutkimuksen raporttisarja 26. Helsinki: Työterveyslaitos.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/Kouluhyvinvoinnin_kehittaminen/

<http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/>